

2019-05-17

Tekniska nämnden

Dnr Ten 2019/292

Förslag om att upprätta en pollineringsstrategi- och plan för Järfälla kommun – initiativärende (MP & S)

Förslag till beslut

Bygg- och miljöförvaltningens förslag till tekniska nämnden

1. Förvaltningen ska fortsätta sitt pågående arbete i enlighet med grönstrukturplanen och handlingsplanen för ökad biologisk mångfald i Järfälla, för att gynna förutsättningarna för pollinerande insekter.

Ärendet i korthet

Ett initiativärende har lagts fram i tekniska nämnden angående Förslag om upprättande av pollineringsstrategi- och plan för Järfälla kommun. Bygg- och miljöförvaltningen har därför sammanställt det arbete och de åtgärder som utförts och utförs för att gynna pollinerande insekter och skapa goda förutsättningar för den biologiska mångfalden i kommunen.

Handlingar

1. Bygg- och miljöförvaltningens tjänsteskrivelse, 2019-05-17
2. Förslagsskrivelse enligt initiativrätt (MP & S), 2019-04-11

Bakgrund och analys

Ett initiativärende har lagts fram i tekniska nämnden angående Förslag om upprättande av pollineringsstrategi- och plan för Järfälla kommun.

Järfällas natur är varierad och har genom sin historia präglats av olika markbruk och processer. De naturvärden som över lång tid mejslats fram i områden där människor verkat, är ofta beroende av någon form av kulturpåverkan som t.ex. bete, brand, blädning (trädduttag) eller fodertag. Detta har över lång tid skapat kulturlandskapets olika små livsmiljöer för många organismer. Kulturlandskapets arter tillhör idag bland de mest hotade och det gäller i allra högsta grad våra pollinerande insekter (fjärilar, vildbin, blomflugor, steklar, skalbaggar, humlor etc.). Dessa är beroende av örtrikedom, blommande bryn och vattentillgång för födoresurser, av grov ved och sandblottor för boplatser samt av att livsmiljöer med dessa kvalitéer hänger samman i landskapet så att arterna kan röra sig däremellan.

Bygg- och miljöförvaltningen arbetar med flera olika målområden för att öka den biologiska mångfalden och många olika insatser och åtgärder utförs för att bibehålla och utveckla kulturlandskapets naturvärden och därmed också gynna pollinatörer. I handlingsplan för ökad biologisk mångfald¹ och i grönstrukturplanen² behandlas detta mer ingående.

Skydd

Det är centralt att skydda naturområden som är viktiga för pollinatörer på ett långsiktigt sätt för att säkra deras fortlevnad.

Bygg- och miljöförvaltningen arbetade under 2018 med inrättande av biotopskyddsområdet Stora Ängsnäs och Norra Igelbäckens naturreservat. I Stora Ängsnäs finns bland annat Järfällas mest artrika ängsmark med en rik fjärilsfauna och i Norra Igelbäcken finns stora öppna gräsmarker som genom målinriktad skötsel ska öka sina värden för pollinatörer. Även i de tre övriga naturreservaten i kommunen finns områden som är av största vikt för många av våra pollinatörer.

Information och kunskapsutveckling

Det är viktigt att förvaltningen har kunskap om vilka arter som finns var för att kunna identifiera kärnområden, utveckla skötsel och ta lämplig hänsyn i planeringen.

Bygg- och miljöförvaltningen tog redan under 2004 fram en inventering av blomflugor och steklar³ och utförde 2016 en inventering av solitärbin, fjärilar och öppna gräsmarker i Järfälla⁴. I arbetet med grönstrukturplanen har efterföljande analyser utförts av ekologiska landskapssamband⁵ för t.ex. fjärilar och bin. Artinventeringsdata som kommunen tar fram registreras i Artportalen⁶ och naturvärdesinventeringar finns att tillgå digitalt i kommunens GIS-system. Artportalen är en databas för observationer av Sveriges alla växter, djur och svampar och är ett mycket viktigt verktyg i naturvårdsarbetet. Kommunen betalar en årlig licensavgift på 30 000 kr.

Skötsel

Det är centralt att förvaltningen kan utföra och viderutveckla den kulturlandskapsvårdande skötseln av miljöer som är viktiga för alla stadier i livet för pollinatörer.

Förvaltningen upplåter ca 376 ha naturmark för betesdjur. Betesdjurens mular och klövar skapar blomrika betesmarker och varierande småmiljöer där pollinatörer hittar föda, skydd och boplatser.

Förvaltningen slår ca 7 ha ängsmark och har under 2018 ställt om ytterligare ca 28 ha parkgräsmark till en utarmande ängsskötsel, för att gynna blomrikedom och pollinatörer.

¹ Dnr Ten 2016/695 Handlingsplan för ökad biologisk mångfald i Järfälla, 2018-06-01.

² Dnr Ten 2016/430 Grönstrukturplan för Järfälla 2018-06-08

³ Rapport Järfällainventering, Hans Bartsch, 2004-12-28, Blomflugor och andra tvåvingar samt steklar i Järfälla.

⁴ Dnr Ten 2016/210 Inventering av arter i öppna gräsmarker i Järfälla 2016.

⁵ Rapport Ekologiska landskapssamband samt viltstråk i Järfälla kommun, 2018-05-31.

⁶ <https://www.artportalen.se/>

Väggkantsslåtter/klippning inom naturreservaten utförs först i slutet på augusti, så att växter hinner gå i blomning och sätta frö och därmed kan bidra som födoresurs för pollinatörer.

Förvaltningen har sedan 2005 årligen arbetat med insådd av mångfaldsåkrar för att bland annat gynna fåglar och pollinerande insekter. I kantzoner av åkervallar på Järvafältet finns remsor med insådd av blommor för bin. Arbetet har successivt vidareutvecklats och under 2018 såddes ca 9 ha med olika blomblandningar (solrosor, blodklöver, rödklöver, kärringtand, honungsört etc.) för att gynna biologisk mångfald i såväl naturreservaten som i parkstråk och på åkermark inne i bebyggelsen.

Förvaltningen arbetar med att identifiera särskilt skyddsvärda träd (jätteträd, grova hålträd, mycket gamla träd) och göra de åtgärder som är nödvändiga för att säkra deras fortlevnad. Träden och deras ved är viktiga substrat som många solitärbin nyttjar som boplats. Vidare arbetar förvaltningen aktivt med olika skogsskötselåtgärder som syftar till att återskapa blommande bryn, vårda tidigblommande träd (t.ex. sälg, som är en viktig födoresurs för pollinatörer på våren) och buskar och skapa en flerskiktad skog med kvaliteter som gynnar pollinatörer och andra arter. I parker planteras och sköts blommor, buskar och träd som ger föda och skydd för många insekter. Ytterligare jobbar förvaltningen med att öka mängden död ved bland annat genom att spara högstubbar och skapa faunadepåer (upplag av ved i olika dimensioner, som olika pollinatörer använder som boplats). Slutligen arbetar förvaltningen även med tillskapande av andra miljöer som det råder brist på för pollinatörer. Komplettering av sandytor, där solitärbin kan bygga bo, och småvatten, där pollinatörer kan dricka, är exempel på detta.

Planering och utredning

Det är viktigt att befintlig kunskap om värdekärnor och spridningskorridorer för pollinatörer beaktas i planering och projektering. Underlag som grönstrukturplanen och handlingsplanen för ökad biologisk mångfald i Järfälla är därför viktiga att ta hänsyn till och beakta i planeringsprocessen.

Ekologiska landskapssamband för vildbin och fjärilar används av förvaltningen som underlag för att utveckla upplevelserika parker samt att synliggöra, bevaka och utveckla de genetiska resurserna mellan reservaten. Förvaltningen lämnar förslag i olika projekt på anpassningar som gynnar pollinatörer, t.ex. insådder av mer blomrika väggkanter (t.ex. utmed Växthusvägen och i Mälärvägen), tillskott av sandmassor etc.

Överväganden

Pollinering är en ekosystemtjänst där en mångfald av olika arter som lever i olika miljöer bidrar med sina tjänster. Värdet och vikten av dessa tjänster är mycket stort och det är därför centralt att kommunen arbetar på bred front med att bibehålla och utveckla kulturlandskapets naturvärden så att pollinatörer inte missgynnas.

Förvaltningen behöver fortsätta arbetet med drift av parker och naturområden och även vidareutveckla skötseln så att den ytterligare gynnar biologisk mångfald. Ytterligare arbete behöver bland annat utföras för att göra lämpliga växtval i parkmiljöer, att identifiera områden där skogsbete kan återinföras och att anpassa väggkantsslåtern även i samhället, så att förutsättningarna för biologisk mångfald förbättras.

Barnkonsekvensanalys

Förvaltningens åtgärder för att gynna pollinatörer skapar varierande och upplevelserika naturmiljöer för barn och unga att vistas i, vilket bidrar med viktiga mervärden för barns hälsa och välmående.

Ekonomiska konsekvenser

Driftkostnader för den fortlöpande skötseln av parker och naturområden belastar tekniska nämndens budget. Ökningar för drift- och underhållskostnader behandlas inom den ordinarie budgetprocessen för tekniska nämnden. För investeringar som inte faller inom ramen för ordinarie drift- och underhåll äskas investeringsmedel fortlöpande.

Slutsatser

Förvaltningen ska fortsätta sitt pågående arbete i enlighet med grönstrukturplanen och handlingsplanen för ökad biologisk mångfald i Järfälla, för att gynna och vidareutveckla förutsättningarna för pollinerande insekter.

Johan Bergman
Bygg- och miljödirektör

Hans Enelius
Avdelningschef park och gata

Beslutet ska skickas till

Akten